

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ МОЛОДІ ПРО ПРЕДСТАВНИКІВ ГОТИЧНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Протягом останніх років, коли мова заходить про молодіжні субкультури, доволі часто доводиться стикатися з донині маловідомим поняттям "готи". Зазначена субкультура, хоча й набула широкої популярності ще в другій половині ХХ ст., і зараз залишається однією з найзапитаніших.

Відомо, що будь-яка субкультура вкрита численними міфами та стереотипами, сформованими у соціумі. Практично відсутні науково обґрунтовані дослідження реально існуючих уявлень про готичну субкультуру та її представників, що власне й визначило тему нашого дослідження. Його метою стало визначення особливостей соціальних уявлень молоді про представників готичної субкультури.

Здійснено вивчення особливостей соціальних уявлень групи представників готичної субкультури (далі – "готів") та групи опитаних, які не входять до складу жодної субкультури (далі – "не готи"), про представника готичної субкультури. Для обробки отриманих даних було використано факторний аналіз.

Розглянемо результати, отримані в ході факторизації даних групи досліджуваних "готів". Оптимальною було визнано структуру з трьох факторів, які пояснюють 54 % загальної дисперсії.

Перший фактор отримав умовну назву "*Сильна особистість*" (внесок до сумарної дисперсії – 26,8 %). Представники готичної субкультури оцінюють типового представника зазначеного напрямку як сильну, впевнену в собі особистість. Так, типовий гот – це впевнена, незалежна, незворушна, самостійна, товариська, поступлива людина, добре обізнана в історії та сьогоденні своєї субкультури, різнобічно розвинена, з тягою до знань (що зазначалось респондентами і на попередньому етапі дослідження). Вона не виявляє агресивності, негнучкості, дратівливості, ворожості або боязкості до оточуючих, активна у своїй діяльності, приємна у спілкуванні, комунікабельна і водночас – загадкова. Типовий гот

визнає права інших людей на самовираження та їх приналежність до будь-якої іншої субкультури. Отримані результати узгоджуються з результатами попереднього етапу дослідження, коли було встановлено, що переважна більшість готів вважають представників своєї субкультури толерантними людьми (оскільки самі потребують права вільного самовираження), а також самостійними і впевненими особами (можливо через необхідність психологічного захисту, що проявляється в поведінці будь-якої людини, яка відчуває себе "не такою, як усі"). Ми вважаємо, що отримані результати можна пояснити й віком опитаних: переважно це люди 21-45 років, тобто вже сформовані особистості.

Другий фактор отримав умовну назву "*Активність поведінки та комунікації*" (внесок до сумарної дисперсії – 14,0 %). Типовий представник готичної субкультури оцінюється своїми "колегами" як енергійна людина, що активно займається якоюсь діяльністю, доволі відкрита, неконфліктна, спокійна, поступлива, товариська й мовчазна. Мовчазність, неконфліктність та поступливість є складовими ідеального образу серйозного та похмурого, на перший погляд, гота. Ймовірно, похмурість та серйозність – це образ, сформований переважно під впливом тематики та настрою музичних творів (ця субкультура тримається здебільшого на конкретних музичних уподобаннях), якому представники субкультури намагаються відповідати якомога точніше.

Третій фактор з умовною назвою "*Відкритість у міжособовій взаємодії*" (внесок до сумарної дисперсії – 13,2 %). На думку опитаних "готів", типовий представник готичної субкультури – це приваблива, креативна, миролюбна, спокійна, романтична та загадкова людина. Знову ж таки це відповідає образу, сформованому готичною музикою та тематикою, яку представники даної субкультури називають "готичною або темною романтикою".

Розглянемо результати факторизації даних, отриманих на групі досліджуваних "*не готів*". Оптимальною було визнано структуру з чотирьох факторів, які пояснюють 55,4 % загальної дисперсії.

Перший фактор отримав умовну назву "*Особливості самопрезентації та комунікативної активності*" (внесок до сумарної дисперсії – 23,4 %). Типовий гот, з точки зору осіб, які не входять до жодної молодіжної субкультури, – це приваблива, миролюбна, дружелюбна, енергійна, відкрита до спілкування

людина, недоліками якої виступають надмірна загадковість та мовчазність. Водночас серед виявлених рис типового гота відсутні ворожість й агресивність. На наш погляд, отримані результати є цілком закономірними, оскільки загадковість та мовчазність – це складові образу гота, які підтримуються самими готами з часів зародження готичної субкультури і всіляко поширюються ЗМК у свідомості пересічних громадян. Закономірно, що якщо самі готи позиціонують себе подібним чином, то саме на підставі цих рис і формується перше враження про них у "не готів". Крім того, слід пам'ятати про те, що опитані "не готи" – це люди з уже сформованими стійкими поглядами на життя, соціальні явища, окремі молодіжні субкультури та на їх роль у розвитку сучасного українського суспільства.

Другий фактор отримав умовну назву "*Особистісні особливості готів*" (внесок до сумарної дисперсії – 12,7 %). Типовий гот, на думку "не готів", – це незалежна, рішуча, впевнена в собі але водночас поступлива людина. Під поступливістю розуміється толерантність до способів самовираження, повага до оточуючих, до інших субкультур, до чужого світогляду, а також визнання за іншими людьми права на свободу вибору.

Третій фактор з умовною назвою "*Креативна особистість*" (внесок до сумарної дисперсії – 9,9 %). Для "не готів" типовий представник готичної субкультури – це спокійна, креативна, самостійна людина. Виявлені характеристики готів знову ж таки є передбачуваними, оскільки своєрідною візиткою готів, яка вирізняє їх серед представників інших субкультур, виступає яскравий зовнішній вигляд. Сприйняття гота як креативної та творчої особистості може пояснюватися любов'ю готів гарно вбиратися, конструювати вбрання самостійно, а це, як відомо, творчий процес, що потребує певних навичок і креативного мислення. Багато готів схильні (і здібні) до музики, живопису, дизайну або ж серйозно цікавляться творчістю та мистецтвом. Варто зазначити, що значна кількість опитаних "не готів" охарактеризувала гота досить спрощено, стереотипно, обґрунтовуючи це тим, що готи дотримуються певного "дрескоду", мають специфічні музичні та естетичні смаки, а також доволі вузьке коло інтересів.

Четвертий фактор отримав умовну назву "*Особливості міжособової взаємодії*" (внесок до сумарної дисперсії – 9,4 %). В

уявленнях "не готів" представники готичної субкультури виступають як романтичні та незворушні особи, які вміють опанувати себе за будь-яких обставин, недратівливі й неагресивні. Ми вважаємо, що це зумовлюється витриманим стилем та манерою поведінки, яка на попередньому етапі дослідження часто визначалась опитуваними "не готами" як аристократизм і холодність готів.

Отже, образ гота в уявленнях "готів" та "не готів" має певні особливості. Встановлено, що уявлення "не готів" про представників готичної субкультури мають менш диференційований та більш стереотипізований характер. У свою чергу, "готи" мають більш складні та різнобічні уявлення про представників готичної субкультури. Виявлено також, що в уявленнях "готів" представник готичної субкультури вирізняється передусім характерними особистісними особливостями, а вже потім – специфікою поведінки і стилем комунікативної взаємодії. Водночас, "не готи" насамперед виділяють особливості самопрезентації та комунікації представника готичної субкультури, а вже потім – особистісні особливості, специфіку міжособової взаємодії та креативність.

Спільними характеристиками гота в опитаних обох груп виступають такі: "це – сильна, впевнена в собі, самостійна, незалежна, креативна, романтична особистість, яка відрізняється від представників інших молодіжних течій своєю стриманістю, поступливістю, товариськістю, миролюбністю, відкритістю до спілкування". У свою чергу, відмінність полягає в тому, що опитані, які не належать до жодної з субкультур, вважають готів більш загадковими та більш поступливими, ніж самі представники готичної субкультури.